

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 listopada 2013 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi oddalił powództwo M. K. (1) przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w Ł. o zadośćuczynienie (wyrok k. 266).

Sąd Rejonowy ustalił, że powód M. K. (1) był osadzony w Areszcie Śledczym w Ł. w okresie: od 22 listopada 2006 do 22 października 2009, od 19 listopada 2009 do 5 stycznia 2010 roku oraz od 27 maja 2010 roku do chwili obecnej. W tym czasie powód przebywał w następujących celach:

- nr 152 o powierzchni 11,36 m²,
- nr 90 o powierzchni 11,50 m²
- nr 88 o powierzchni 11, 47 m²
- nr 110 o powierzchni 12,05 m²
- nr 8 o powierzchni 11,72 m²
- nr 87 o powierzchni 11,17 m²
- nr 117 o powierzchni 12,04 m²
- nr 107 o powierzchni 12,04 m²
- nr 101 o powierzchni 5,22 m²

W dniu 28 sierpnia 2007 roku, od 30 sierpnia do 4 września 2007 roku, od 11 września do 12 września 2007, od 18 września do 22 listopada 2007 roku, od 24 listopada do 25 listopada 2007 roku , od 9 grudnia do 23 grudnia 2007 roku, od 28 grudnia do 31 grudnia 2007 roku, od 1 stycznia do 30 stycznia 2008 roku, od 1 lutego do 4 marca 2008 roku, od 6 marca do 11 marca 2008 roku w dniu 29 kwietnia 2008 roku, od 10 czerwca do 11 czerwca 2008 roku, od 12 grudnia do 31 grudnia 2008 roku, od 1 stycznia do 26 lutego 2009, od 26 marca do 2 kwietnia 2009 od 6 kwietnia do 8 kwietnia 2009 i od 26 maja do 7 października 2009 roku wraz z powodem w celi numer 152 przebywały 4 osoby. W tych okresach na jedną osobę przypadało 2,8 m² powierzchni celi.

W okresie od 8 sierpnia do 27 sierpnia 2007 roku oraz w dniu 29 sierpnia 2007 roku, 5 września 2007 roku, od 13 września do 17 września 2007 roku, w dniu 31 stycznia 2008 roku, w dniu 05 marca 2008 roku, od 12 marca do 28 kwietnia 2008 roku, w okresie 30 kwietnia do 9 czerwca 2008 i od 3 kwietnia do 5 kwietnia 2008 roku wraz z powodem w celi numer 152 przebywało 5 osób. W tych okresach na jedną osobę przypadało 2,3 m² powierzchni celi. W okresie od 6 września do 10 września 2007 wraz z powodem w celi numer 152 przebywało 5 osób. W tych okresach na jedną osobę przypadało 1,9 m² powierzchni celi. W okresie od 8 października do 22 października wraz z powodem w celi numer 90 przebywały 4 osoby. W tych okresach na jedną osobę przypadało 2,9 m² powierzchni celi. W okresie od 19 listopada do 25 listopada 2009 roku wraz z powodem w celi numer 88 przebywały 4 osoby. W tych okresach na jedną osobę przypadało 2,9 m² powierzchni celi.

W pozostałym okresie M. K. (1) przebywał w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosiła więcej niż 3m².

Pismami z dnia 28 czerwca 2006 roku, 29 grudnia 2006 roku, 4 lipca 2007, 28 grudnia 2007 roku, 7 sierpnia 2008 roku, 2 stycznia 2009 roku, 19 czerwca 2009 roku Dyrektor Aresztu Śledczego w Ł. powiadomił Sędziego

Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Łodzi VI Wydział Penitencjarny o umieszczeniu osadzonych na podstawie art. 248 § 1 k.k.w. w warunkach, w których powierzchnia w celi mieszkalnej na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m², powiadomienia dotyczą okresów odpowiednio do 31 grudnia 2006 roku, do 30 czerwca 2007 roku, do 31 grudnia 2007 roku, do 30 czerwca 2008 roku oraz do 31 grudnia 2008 roku od 2 stycznia 2009 roku do 30 czerwca 2009 roku i od 19 czerwca 2009 roku do 31 grudnia 2009 roku.

W Areszcie Śledczym w Ł. w latach poprzednich dochodziło do przypadków przeludnienia, ale miały one charakter okresowy. Przełomowy był rok 2005, w którym nastąpił wzrost doprowadzeń do Aresztu Śledczego w Ł. z uwagi na wzrost przestępstw o charakterze chuligańskim oraz prowadzenie pod wpływem alkoholu. Liczba przyjęć w skali z 170-180 osadzonych, przed 2005 rokiem, wzrosła do przeszło 350, po 2005 roku. W 2007 roku było najwięcej osadzonych około 470 osób. To spowodowało, że na stałe przebywało przed rokiem 2005 od 30 do 40 osadzonych za te przestępstwa, a po 2005 do 2009 około 110 osób. W 2006 roku po likwidacji Zakładu Karnego w Ł. utworzono w Areszcie Śledczym w Ł. oddział Zakładu Karnego, którego powstanie zwiększyło liczbę osadzonych. W październiku 2006 roku przetransportowana 100 skazanych. W celu zlikwidowania przeludnienia Administracja Aresztu podjęła działania w postaci zaadaptowania pomieszczeń niemieszkalnych na cele mieszkalne. Rocznie ilość osadzonych waha się od 7.500 osób do 8.300. Na początku 2009 roku, celem zmniejszenia liczby osadzonych, Dyrektor Aresztu wystąpił o zmianę rejonizacji osadzonych transportowanych do udziału w czynnościach procesowych. Wniosek został uwzględniony. W wyniku tej zmiany na terenie Aresztu pozyskano w skali roku kolejne 30 - 40 miejsc. Od listopada 2009 roku przeludnienia w Areszcie Śledczym nie było.

W latach 2002-2007 został przeprowadzony remont generalny Aresztu Śledczego w Ł.. Remontowi poddano sukcesywnie wszystkie cele mieszkalne. Remont miał charakter rotacyjny, w tym czasie ilość cel w Areszcie do dyspozycji podlegała ograniczeniu i osadzeni z remontowanych cel doludniali inne cele. Prace remontowe w Areszcie w zasadzie trwają na bieżąco. Mimo systematycznego remontowania pomieszczeń mieszkalnych, cele wymagają ciągłego odnawiania. Osadzeni dewastują cele, nie dbają o wyposażenie i stan techniczny cel. W Areszcie Śledczym w Ł. w 2010 roku rozpoczęto wymianę okien w celach mieszkalnych. Pozostałe okna są sukcesywnie remontowane i naprawiane. W przypadku gdy okno nie nadaje się do naprawy, wymieniane jest na nowe okno plastikowe.

W okresie od 1998 roku do sierpnia 2011 roku kierownikiem ewidencji był S. D.. W tym czasie nigdy żaden z osadzonych nie składał skarg na przeludnienie.

Wszystkie cele w Areszcie Śledczym w Ł. wyposażone są standardowo. We wszystkich celach mieszkalnych jest wydzielony w sposób trwały kącik sanitarny z płyt do wysokości 210 – 215 cm z drzwiczkami zamontowanymi do wysokości wizjera, tj. do 150 cm, co dyktują względy bezpieczeństwa. W kąciku znajduje się muszla, umywalka z zimną wodą, lustro, półka na przybory toaletowe. Cele wyposażone są w sprzęt kwaterunkowy w postaci: piętrowych łóżek, stołu, taboretów, wiszących szafek, misek oraz środków do utrzymania czystości. Ilość przedmiotów w celi dostosowana jest do ilości osób przebywających w celi. Wszystkie cele są skanalizowane i mają doprowadzoną zimną wodę. We wszystkich celach znajdują się gniazda elektryczne, co umożliwia osadzonym korzystanie z grzałek. Kąciki sanitarne w celach są czyste, środki czystości pozostające w dyspozycji osadzonych umożliwiają im dbanie o właściwy stan urządzeń sanitarnych znajdujących się w celach. W Areszcie są trzy łaźnie usytuowane na najniższej kondygnacji, w każdym z pawilonów mieszkalnych. Stan techniczny łaźni usytuowany w pawilonach B i C nie budzi najmniejszych zastrzeżeń.

Posiłki dla osadzonych przygotowywane są w kuchni znajdującej się w budynku gospodarczym. Stan pomieszczeń kuchni oraz znajdujących się w niej urządzeń jest dobry. W kuchni zachowana jest odpowiednia czystość. Na stanowisku szefa kuchni zatrudniony jest funkcjonariusz Służby Więziennej. Pod jego kierunkiem przy bezpośrednim przygotowaniu posiłków pracują osadzeni, którzy zostali przyuczeni do zawodu. Wszyscy dysponują aktualnymi książeczkami zdrowia. Jadłospis zatwierdza lekarz, walory smakowe i jakość posiłków każdorazowo sprawdzane są przez pielęgniarkę lub pielęgniarszą. Każdorazowo z przygotowanych posiłków pobiera się próbki dla celów sanitarnych i przechowuje się je w lodówce przez okres 3 dni. Oprócz wyżywienia przygotowywanego dla ogółu osadzonych, kuchnia więzienna serwuje także posiłki dietetyczne na dietę ogólną, lekkostrawną, dla chorych na cukrzycę oraz

dietę bezglutenową i tłuszczową. Posiłki do poszczególnych pawilonów dowożone są w przeznaczonych do tego celu termosach i pojemnikach, po sprawdzeniu ich ilości i jakości. Posiłki przyjęte przez porządkowych poszczególnych oddziałów są wydawane osadzonym. Porządkowi w trakcie wydawania posiłków ubrani są w białe fartuchy oraz białe czepki, posiadają ważną książeczkę zdrowia. Wartość energetyczna posiłków i jego skład wynika z rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości, w którym są określone dwie normy i trzy diety. Jadłospis sporządza funkcjonariusz oddziału kwatermistrzowskiego, wykorzystując odpowiedni program komputerowy. Jadłospis przedstawiany jest lekarzowi i dyrektorowi jednostki.

W areszcie wykorzystywane są tradycyjne formy działalności kulturalno – oświatowej, takie jak wypożyczanie książek, nadawanie audycji przez radiowęzeł, oglądanie telewizji, organizowanie konkursów tematycznych i dostarczanie prasy. Do każdego oddziału mieszkalnego dostarczana jest codzienna prasa prenumerowana ze środków finansowych Aresztu. W areszcie organizowane są imprezy o charakterze masowym, a także zajęcia kulturalno – oświatowe.

Każdy osadzony raz w miesiącu otrzymuje 200 g proszku, 100 g mydła, rolkę papieru, jeden nożyk, jedną pastę do zębów oraz krem do golenia. Osadzony ma możliwość zakupu środków higienicznych w kantynie o otrzymania paczki od rodziny.

M. K. (1) przebywając w przeludnionych celach nie zgłaszał żadnych uwag do wychowawcy z tego powodu. Podczas pobytu w takiej celi, miał trudności w poruszaniu się po niej i przy takich czynnościach jak poranna toaleta. W każdej celi miał osobne miejsce do spania, półki w szafce i taboret. Otrzymywał maszynkę do golenia, papier toaletowy, mydło, proszek do prania i płyn do naczyń. Miał również możliwość kupować w kantynie niezbędne artykuły higieniczne. Osadzenie wpływało na powoda negatywnie, przygnębiająco i nerwowo. Powód odczuwał agresję w związku z brakiem swobodnej możliwości poruszania się po celi. Nie korzystał z tego powodu z pomocy żadnego lekarza – psychologa czy psychiatry, ani nie otrzymywał środków leczniczych. W celach, w jakich przebywał nie wymagał interwencji służby więziennej. Powód uczestniczył w zajęciach kulturalno – oświatowych, grał w tenisa, w trambambulę. Korzystał z biblioteki, czytał prasę codzienną w tym (...) Ilustrowany. Początkowo prenumerował prasę, a następnie otrzymywał od rodziny podczas widzeń.

Sąd Rejonowy ocenił powództwo jako niezasadne i podlegające oddaleniu. Jako jego podstawę prawną wskazał przepisy art. 417 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c. i art. 448 k.c., których treść przytoczył, wskazując nadto że zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego, znajdującym wyraz w normach prawa międzynarodowego. Wynika to wprost z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167 i 169) i z art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 grudnia 1950 r., stanowiących, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka.

Sąd Rejonowy uwzględnił podniesiony przez stronę pozwaną zarzut przedawnienia w zakresie pobytu powoda w tej jednostce penitencjarnej w okresie wcześniejszym niż trzy lata od dnia wniesienia pozwu tj. za okres przed 13 kwietnia 2008 roku (art. 442¹ § 1 k.c.). Sąd Rejonowy uwzględnił też, że żądanie zasądzenia kwoty 15.000 złotych dotyczy wyłącznie okresu od 2006 roku do 2009 roku.

Sąd Rejonowy podniósł nadto, że powód nie udowodnił żadnej z powoływanych przez siebie okoliczności mających stanowić naruszenie jego dóbr osobistych, takich jak m.in. godność człowieka czy też prawo do prywatności, poza przyznanym przez pozwanego faktem osadzenia powoda w przeludnionej celi.

Odnośnie do samego faktu przebywania w przeludnionej celi, Sąd Rejonowy dokonując szerokich rozważań na gruncie art. 448 k.c., uwzględniając nadto przepisy art. 110 § 1 i § 2 k.k.w, oraz 248 § 1 k.k.w. doszedł do wniosku, że w okolicznościach niniejszej sprawy sam fakt przebywania przez powoda w przeludnionej celi nie jest wystarczający do stwierdzenia, że zostały naruszone dobra osobiste powoda.

Apelację od wyroku Sądu Rejonowego wniósł powód, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu:

- naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 248 § 1 k.k.w. w zw. z art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że dyrektor Zakładu Karnego może w sposób dowolny decydować o umieszczaniu pozbawionego wolności w celi o powierzchni poniżej 3m² na czas oznaczony lub nieoznaczony wedle jego uznania, a dowolność ta może być podyktowana „realną złą sytuacją i kondycją finansową Państwa oraz ogólną sytuacją gospodarczą”, podczas gdy zasada minimum 3m² na osobę w celi może być naruszana tylko w szczególnie uzasadnionych sytuacjach i tylko przez bardzo krótki okres, nie naruszając zasady godności człowieka i zasady humanitaryzmu i sama w sobie może być kwalifikowana jako niehumanitarne traktowanie,

- naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 24 w zw. z art. 448 § 1 k.c. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie, polegające na uznaniu, że pozwany nie naruszył dóbr osobistych powoda i że okoliczności sprawy nie uzasadniają przyznania zadośćuczynienia na tej podstawie, podczas gdy wykazane zostało przeprowadzonymi dowodami, iż do takiego naruszenia wielokrotnie dochodziło, a sytuacja taka powinna skutkować przyznaniem zadośćuczynienia,

- nieuwzględnienie przesłuchania powoda i zeznań świadka P. K., z których wynikało, niezapewnienie pozbawionym wolności w tym powodowi odpowiednich środków czystości, podawanie zimnych posiłków, nieszczelność okien, brak cyrkulacji powietrza, nieodpowiednie wymiary i niezapewnienie intymności w kącie sanitarnym oraz jak ograniczona przestrzeń życiowa prowadziła do naruszania godności poszczególnych więźniów,

- nieuwzględnienie zeznań świadka S. D., który wskazywał, że powód przebywał łącznie 11 miesięcy w przeludnieniu.

Pozwany nie złożył odpowiedzi na apelację.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo zasadna.

Na wstępie koniecznym jest odniesienie się do sformułowanych przez skarżącego zarzutów sprzeczności istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Wnioski w tym zakresie z istoty swej determinują rozważania co do zarzutów dotyczących zastosowania prawa materialnego. Stosownie do treści powołanego przepisu, Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo – skutkowych to przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona.

W niniejszej sprawie skarżący podnosił, że Sąd nie uwzględnił dowodów w postaci przesłuchania powoda i zeznań świadka P. K. na okoliczność warunków, w jakich przebywał powód. Należy jednak mieć na uwadze, że Sąd Rejonowy wskazał w uzasadnieniu, iż oparł się we wskazanym zakresie na zeznaniach świadków T. P. i M. K. (2), a nadto na dokumentach urzędowych w postaci sprawozdań z wizytacji Zakładu Karnego. Skarżący natomiast przedstawił jedynie własną ocenę dowodów, według której bardziej wiarygodne są zeznania samego powoda i świadka P. K.. W ocenie Sądu Okręgowego skarżący przedstawił zatem jedynie polemikę z ustaleniami Sądu I instancji, nie wystarczającą do skutecznego podważenia oceny dowodów dokonanej przez Sąd Rejonowy.

Odnosnie do ustaleń dotyczących czasu, w jakim powód przebywał w warunkach przeludnienia, Sąd Rejonowy określił je szczegółowo w części uzasadnienia poświęconej ustaleniom faktycznym (268 – 268odw). Ustalenia te oparte

zostały na informacjach urzędowych Aresztu Śledczego (k. 30 – 31) i są prawidłowe. Jak wynika z tychże ustaleń, w okresie objętym żądaniem pozwu (lata 2006 – 2009, k. 112odw) i nie objętym przedawnieniem, powód przebywał w warunkach przeludnienia w następujących okresach:

- od 13 do 28 kwietnia 2008 roku,
- w dniu 29 kwietnia 2008 roku,
- 30 kwietnia do 9 czerwca 2008 roku,
- od 10 czerwca do 11 czerwca 2008 roku,
- od 12 grudnia do 31 grudnia 2008 roku,
- od 1 stycznia do 26 lutego 2009 roku,
- od 26 marca do 2 kwietnia 2009 roku,
- od 6 kwietnia do 8 kwietnia 2009 roku,
- 26 maja do 7 października 2009 roku,
- od 8 października do 22 października 2009 roku,
- od 19 listopada do 25 listopada 2009 roku.

Okresy te stanowią w sumie ok. 11 miesięcy (zatem ustalenia Sądu są zgodnie również z zeznaniami świadka D. – 221odw), nie zaś ok. 2,5 miesiąca, jak omyłkowo przyjął Sąd Rejonowy w części uzasadnienia poświęconej rozważaniom prawnym.

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy.

Przechodząc do zarzutów naruszenia prawa materialnego, są one częściowo uzasadnione. W ocenie Sądu Okręgowego rozważania prawne w niniejszej sprawie nie mogą być dokonywane w oderwaniu od standardów orzecznictwa wypracowanych w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, a wynikających z dyspozycji art. 3 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Jak stanowi powołany przepis, nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu. W utrwalonym już orzecznictwie Trybunał mając do czynienia z przypadkami rażącego przeludnienia, oceniał, iż zjawisko to samo w sobie stanowi wystarczającą przesłankę uznania naruszenia artykułu 3 Konwencji. Ogólnie rzecz ujmując chodzi tu o przypadki, gdy powierzchnia życiowa przypadająca na skarżącego była mniejsza niż 3 m². Natomiast w przypadkach, gdy brak przestrzeni nie był tak rażący, w celu oceny zgodności danej sytuacji z artykułem 3 Konwencji Trybunał brał pod uwagę inne aspekty materialnych warunków osadzenia. Chodziło tu w szczególności o takie czynniki jak możliwość dostępu do toalety w warunkach poszanowania prywatności, dopływ powietrza, dostęp do naturalnego światła, stan ogrzewania oraz odpowiednie warunki higieny (wyrok ETPCz w z dnia 22 października 2009 r. w sprawie S. przeciwko Polsce, skarga nr (...) i powołane tamże sprawy K. p. Litwie, nr (...), K. p. Rosji, nr (...), A. F. p. Rosji, nr 205/02, K. p. Litwie, nr (...), i M. p. Ukrainie, nr (...)). Dodać należy, że w sprawie O. przeciwko Polsce (skarga nr (...)), (...) odniósł się do orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 26 maja 2008 roku, w którym Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że nie można zapewnić godnego traktowania w celi, w której przestrzeń przeznaczona dla każdej osoby jest mniejsza niż 3 m² (art. 41 § 4 Konstytucji) oraz że tak poważne przeludnienie w więzieniach, jakie miało miejsce w Polsce, samo w sobie może być zakwalifikowane jako forma nieludzkiego i poniżającego traktowania (art. 40 Konstytucji). (...) zauważył, że art. 40 Konstytucji został sformułowany niemal identycznie jak art. 3 Konwencji. Dlatego Trybunał, mając na względzie zasadę subsydiarności stwierdził, iż wspomniane wyżej orzeczenie Trybunału

Konstytucyjnego może stanowić podstawowe kryterium dla oszacowania przez (...), czy przeludnienie w polskich zakładach karnych uchybia wymogom określonym w art. 3 Konwencji. W rezultacie (...) wskazał, że wszystkie sytuacje, w których osadzony jest pozbawiony minimalnej przestrzeni 3 m² w celi będą traktowane jako wskazanie, że art. 3 Konwencji został pogwałcony.

W przywołanej przez Sąd Rejonowy uchwale składu 7 Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r. (sygn. akt III CZP 25/11, OSNC 2012/2/15) Sąd Najwyższy wskazał, że umieszczenie osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m² może stanowić wystarczającą przesłankę stwierdzenia naruszenia jej dóbr osobistych. Odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 448 k.c. za krzywdę wyrządzoną tym naruszeniem nie zależy od winy. W powołanej uchwale Sąd Najwyższy posłużył się wprawdzie sformułowaniem „może stanowić”, wskazując że użycie formuły "stanowi naruszenie" oznaczałoby, że omawiana sytuacja zawsze, bezwzględnie i automatycznie byłaby kwalifikowana jako naruszenie dóbr osobistych osoby osadzonej. Byłoby to równoznaczne z odrzuceniem możliwości uwzględnienia jakichkolwiek innych, występujących w konkretnej sprawie, okoliczności i z nieuzasadnionym pozbawieniem sądu swobody jurysdykcyjnej. Jednocześnie jednak Sąd Najwyższy wskazał – wskazując na uzasadnienia powoływanych już orzeczeń (...) i TK – że nie można wykluczyć sytuacji, w której decydujące znaczenie zostaje przypisane jednemu czynnikowi, ze względu na jego wagę jako przyczyny naruszenia i że istotnym elementem oceny jest również czas trwania nieodpowiedniego traktowania.

Sąd Rejonowy podnosił, że odbywanie kary pozbawienia wolności niesie ze sobą w sposób immanentny pewnego rodzaju dolegliwość wyrażającą się m.in. w odbywaniu tej kary w ściśle określonych, niekomfortowych, odbiegających od domowych, warunkach. Uwaga ta jest co do zasady trafna. Niedogodności związane z odbywaniem kary pozbawienia wolności nie mogą jednak przekraczać koniecznego rozmiaru wynikającego z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka oraz nie mogą przewyższać ciężaru nieuniknionego cierpienia, nieodłącznie związanego z samym faktem uwięzienia. W sytuacji długotrwałego osadzenia powoda w warunkach, w których nie jest spełniona norma powierzchniowa 3m² na osobę (będąca jedną z najniższych w Europie), ów próg nieuniknionych niedogodności zostaje przekroczony. Dodać należy, że w ocenie Sądu Okręgowego nie można ocenić okresu pobytu powoda w warunkach przeludnienia jako relatywnie krótkiego, jak uczynił Sąd Rejonowy. Jak wskazano, w latach 2008 i 2009 (z wyłączeniem okresu objętego przedawnieniem) było to prawie 11 miesięcy. Dla porównania można wskazać, że według aktualnie obowiązującego brzmienia art. 110 § 2b k.k.w. okres ten nie może przekraczać 14 dni, a jedynie w razie najpoważniejszych zagrożeń jak stan wojenny, stan klęski żywiołowej czy stan epidemii (art. 110 § 2a k.k.w.) – 90 dni. W tym kontekście – pamiętając o obowiązku w okresie objętym niniejszymi rozważaniami art. 248 § 1 k.k.w. – należy zgodzić się z wywodem apelacji, iż przepis art. 248 § 1 k.k.w. jako określający wyjątek nie może być interpretowany rozszerzająco, jego stosowanie nie może przerodzić się w regułę, co prowadzi do faktycznej anihilacji normy o charakterze gwarancyjnym.

Dlatego też Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że w niniejszej sprawie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci godności, zaś naruszenie to nosiło cechy bezprawności. Stąd też, mając na uwadze że odpowiedzialność Skarbu Państwa w tym wypadku nie jest oparta na zasadzie winy, Sąd uznał, że na podstawie art. 448 k.c. zasadnym jest przyznanie powodowi zadośćuczynienia. Określając wysokość zadośćuczynienia Sąd Okręgowy wziął pod uwagę przede wszystkim okres, w jakim powód przebywał w warunkach przeludnienia, jak również fakt, że nie zostały wykazane inne podnoszone przez powoda uchybienia. Choć sama odpowiedzialność nie jest zależna od zaistnienia winy, określając wysokość zadośćuczynienia Sąd może uwzględnić istnienie i ewentualne natężenie złej woli sprawcy szkody. W niniejszej sprawie okoliczność taka nie wystąpiła, co również zostało wzięte pod uwagę przy określeniu wysokości zadośćuczynienia.

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, zasądzając zadośćuczynienie w kwocie 5000 złotych, zaś w pozostałej części na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną. O kosztach postępowania przed Sądem I instancji orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., to jest zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia, przyjmując że powód wygrał proces w 1/3.

Na podstawie art. 113 ust. 2 pkt 1 u.k.s.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy nakazał pobrać od powoda z zasądzonych roszczenia na rzecz Skarbu Państwa 1/3 nieuiszczonej opłaty sądowej od apelacji, przyjmując, że powód wygrał postępowanie apelacyjne w 1/3.